

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 16 februari 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av bestämmelserna för kapital- och ränteinbetalning å vissa ackordslån.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 8 januari 1937 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 22, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta, att bestämmelserna för kapital- och ränteinbetalning å ackordslån enligt kungörelserna nr 366/1932, 135/1933 och 54/1934 må ändras i överensstämmelse med vad vederbörande departementschef enligt statsrådsprotokollet tillstyrkt.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet, i den mån därför ej nedan redogöres, hänvisa till statsrådsprotokollet.

För utlämnande av ackordslån och stödlån åt jordbrukare har riksdagen såsom extra reservationsanslag anvisat för budgetåret 1932/1933 15,000,000 kronor, för budgetåret 1933/1934 10,000,000 kronor samt för budgetåret 1934/1935 8,000,000 kronor. Bestämmelser rörande anslagens användning återfinnas i kungörelserna nr 366/1932, 135/1933 och 54/1934. För behandlingen av frågor rörande ackordslån och stödlån har av Kungl. Maj:t tillsatts en för riket gemensam centralnämnd samt för varje hushållningssällskaps område en länenämnd.

I proposition nr 187 till 1935 års riksdag framlade Kungl. Maj:t vissa förslag till fortsatta åtgärder för reglering av jordbrukets skuldförhållanden. Enligt ifrågavarande förslag skulle utlämnandet av stödlån upphöra med utgången av budgetåret 1934/1935. Däremot skulle ackordslåneverksamheten tillsvidare fortgå efter i stort sett samma plan som förut men utvidgas dels genom höjning av lånens maximibelopp, dels ock genom att lån finge beviljas icke blott för genomförande av ackord utan även för förekommande av exekutiv försäljning av gäldenärens fastighet eller hans för jordbruket nödiga inventarier ävensom — i samband med lån för något av nu angivna ändamål — för anskaffande av yttre inventarier till gäldenärens jordbruk eller reparation av till hans fastighet hörande ekonomibyggnader. Sedan riksdagen bifallit detta förslag och för lånetilldelningen under budgetåret 1935/1936 anvisat ett reservationsanslag av 1,900,000 kronor, utfärda-

des den 7 juni 1935 kungörelse (nr 277) om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m., vilken kungörelse, som trätt i kraft den 1 juli 1935, gäller med däri genom kungörelsen nr 102/1936 vidtagna ändringar till och med den 30 juni 1937. I brev till statskontoret den 7 juni 1935 föreskrev Kungl. Maj:t, att av den vid utgången av budgetåret 1934/1935 förefintliga behållningen å tidigare till ackordslån och stödlån åt jordbrukare anvisade anslag ett belopp av 700,000 kronor skulle överföras till anslaget för budgetåret 1935/1936. För budgetåret 1936/1937 har riksdagen för lånetilldelning ytterligare anvisat ett reservationsanslag av 1,900,000 kronor.

Bestämmelserna om återbetalning av ackordslån äro likalydande i 1932, 1933 och 1934 års lånekungörelser med det undantag, att tiden för amorteringsskyldighetens inträde bestämts till 1939 respektive 1940 och 1941. Bestämmelserna återfinnas i respektive författningars 5 §, som är av följande innehåll:

Ackordslån skall återbetalas med en femtedel om året med början år 1939 (respektive 1940 och 1941). Å ackordslån erlägges under de två första åren icke någon ränta. Därefter gäldas ränta efter fem procent om året å halva lånebeloppet och, sedan amorteringsskyldighet inträtt, å lånet i dess helhet.

I 17 § av vederbörande kungörelser lämnas bestämmelser om skyldighet att gälda ränta för det fall, att lån uppsäges, ändå att ränta eljest icke skolat utgå.

I 1935 års kungörelse stadgas om återbetalning av lån i 10 § följande:

Lån är räntefritt under de två första åren. Därefter gäldas ränta efter fyra procent om året. Från och med femte kalenderåret näst efter det, under vilket lånet utlämnats, skall å lånet årligen erläggas amortering, som jämte ränta å oguldet lånebelopp utgöres genom en varje år lika stor annuitet, så beräknad, att lånet är återbetalt femton år efter amorteringens början.

I skrivelse den 2 november 1936 har *centralnämnden för ackordslåneärenden m. m.* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte underställa riksdagen frågan om sådan ändring av bestämmelserna om återbetalning av de jämlikt 1932, 1933 och 1934 års kungörelser beviljade ackordslånen, att de bestämmelser, vilka finnas meddelade i kungörelsen den 7 juni 1935 (nr 277), skulle under vissa villkor tillämpas även å ackordslån, som utlämnats enligt nyss nämnda tidigare kungörelser. Över framställningen hava efter remiss yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen och statskontoret.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Den avsevärda skillnaden mellan amorteringsvillkoren för ackordslån enligt 1932, 1933 och 1934 års kungörelser samt ackordslån enligt 1935 års kungörelse synes motivera en omprövning av för ifrågavarande lån gällande villkor. Även med hänsyn tagen därtill att lån enligt 1935 års kungörelse äro amorteringsfria i allenast fem år, under det att den amorteringsfria tiden enligt de tidigare kungörelserna utgör sju år, torde de i 1935 års kungörelse stadgade villkoren vara betydligt fördelaktigare för låntagaren. I det

ena fallet är amorteringstiden femton år med varje år lika stor annuitet, omfattande såväl ränta som amortering, i det andra fallet fem år med lika årlig kapitalavbetalning, oavsett räntebördan.

Jag delar centralnämndens uppfattning, att återbetalningsbestämmelserna i 1932—1934 års kungörelser torde vara för hårda i jämförelse med motsvarande bestämmelser i 1935 års kungörelse, och finner det befogat, att återbetalningsvillkoren göras, såvitt möjligt, lika för alla dessa låntagare från den tidpunkt, då amorteringsskyldighet inträder.

Ackordslånen äro i båda fallen räntefria de två första åren. Därefter erlägges av 1932—1934 års låntagare ränta efter fem procent, dock endast å halva lånebeloppet, intill dess amorteringsskyldighet inträder. De som erhållit lån enligt 1935 års kungörelse erlägga fyra procent ränta å hela lånet efter de två första räntefria åren. Centralnämnden har funnit skäl föreligga att även nedsätta räntan för 1932—1934 års låntagare till fyra procent, varvid låntagare för den tid, som återstode innan amorteringsskyldighet inträdde, borde få avstå från nu gällande räntefrihet för halva lånet.

Därest bestämmelserna ändrades i enlighet med centralnämndens förslag beträffande såväl amorteringstid som ränta, med möjlighet för 1932—1934 års låntagare att efter därom gjord framställning erhålla ändring i lånebestämmelserna, skulle emellertid räntevillkoren för 1932—1934 års lån kunna bli ej obetydligt lindrigare än för de senare lämnade lånen, nämligen om vederbörande låntagare ej begär förändring av lånevillkoren förrän den amorteringsfria delen av lånetiden utgått. En låntagare enligt de tidigare kungörelserna skulle på så sätt under de fem första åren efter den räntefria tiden hava att erlägga fem procent ränta å halva lånebeloppet, motsvarande två och en halv procent å hela beloppet, och därefter fyra procent, under det att låntagare enligt 1935 års kungörelse har att erlägga fyra procent ränta under hela räntebetalningstiden.

Då skäl icke synes föreligga att bereda den ena av dessa båda kategorier låntagare lindrigare villkor än den andra, torde i överensstämmelse med den av statskontoret ifrågasatta ändringen av centralnämndens förslag viss tid böra fastställas, inom vilken ansökan om ändring av bestämmelserna för kapital- och ränteinbetalning skall vara ingiven av innehavare av ackordslån enligt 1932, 1933 och 1934 års kungörelser för att bli föremål för prövning. Härigenom skulle i det stora flertalet fall ungefärlig överensstämmelse i fråga om räntevillkoren mellan de båda lånetyperna kunna åvägabringas. Kungl. Maj:t torde dock böra äga befogenhet att i ömmande fall medgiva undantag från denna tidsbestämmelse och därvid fastställa de särskilda villkor, som kunna finnas erforderliga.

I likhet med centralnämnden anser jag, att någon generell ändring av lånevillkoren icke bör ifrågakomma, utan att avgörandet i varje särskilt fall bör bero på framställning av vederbörande låntagare. Härvid bör av låntagaren fördras ny revers med enahanda säkerhet som den nuvarande eller säkerhet, som provas därmed minst likvärdig, varvid i förekommande fall bör tillses, att eventuella borgensmäns medgivande till ändring av lånevillkoren i veder-

börliq ordning inhämtats. De nya bestämmelserna, som det torde ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda, därest riksdagen lämnar sitt samtycke till förevarande förslag, synas böra göras tillämpliga redan från den 1 juli 1937. Då de ändrade villkoren torde böra bringas till låntagarnas kännedom genom centralnämndens och lånenämndernas försorg, synes den tidpunkt, vid vilken ansökan om ändring senast skall vara ingiven, kunna fastställas till den 1 januari 1938.»

Utskottet.

Ränte- och amorteringsvillkoren för ackordslån enligt 1935 års kungörelse i ämnet äro fördelaktigare för låntagarna än de, som gälla för tidigare beviljade ackordslån. Detta synes innebära en viss orättvisa gentemot de äldre låntagarna, vilken utskottet finner böra undanröjas genom att medgiva tillämpning av 1935 års bestämmelser även på sistberörda låntagaregrupp. Utskottet vill därför giva sin anslutning till förevarande framställning från centralnämnden för ackordslåneärenden m. m. Statskontorets förslag om fastställande av viss ansökningstid för de låntagare, vilka önska komma i åtnjutande av sålunda ändrade lånevillkor, liksom departementschefens om befogenhet för Kungl. Maj:t att i ömmande fall medgiva undantag från denna tidsbestämelse vill utskottet även tillstyrka.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 16 februari 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 15.